

حقوق شرکت‌ها

حق تقدم صاحبان سهام در افزایش سرمایه

مؤلفین:

محمده زرعی

سهراب ناصر

با دیاچه:

دکتر حسین صادقی

عضو هیئت علمی دانشگاه تهران

شرکت چاپ و نشر بازرگانی

وابسته به مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

تهران ۱۳۹۹

زری، حمیده، ۱۳۷۱ -	سرشناسه:
حقوق شرکت‌ها، حق تقدم صاحبان سهام در افزایش سرمایه / مؤلفین حمیده زری، مهدی ناصر؛ با دیپاچه حسین صادقی، تهران: شرکت چاپ و نشر بازرگانی، ۱۳۹۹.	عنوان و نام پدیدآور:
۱۳۴ ص.	مشخصات نشر:
۸-۸۲۱-۴۶۸-۹۶۴-۹۷۸	مشخصات ظاهری:
فیبا	شابک:
کتابنامه: ص. ۱۲۵-۱۳۴.	وضعیت فهرست نویسی:
سهام داران -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران	یادداشت:
سهام داران -- وضع حقوقی و قوانین -- ایالات متحده	موضوع:
سرمایه گذاری -- قوانین و مقررات -- ایران	موضوع:
سرمایه گذاری -- قوانین و مقررات -- ایالات متحده	موضوع:
شرکت های سهامی -- ایران	موضوع:
شرکت های سهامی -- ایالات متحده	موضوع:
حقوق تطبیقی	موضوع:
ناصر، مهدی، ۱۳۷۴ -	شناسه افزوده:
صادقی، حسین، ۱۳۵۵ - ، مقدمه نویس	شناسه افزوده:
شرکت چاپ و نشر بازرگانی	شناسه افزوده:
KMH۱۷۵۰	رده بندی کنگره:
۳۴۶/۵۵۰۶۶۲	رده بندی دیویی:
۶۱۳۵۲۱۰	شماره کتابشناسی ملی:

شرکت چاپ و نشر بازرگانی

وابسته به مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی و سیاسی ایران

حقوق شرکت‌ها

حق تقدم صاحبان سهام در افزایش سرمایه

مؤلفین: حمیده زری، مهدی ناصر

با دیپاچه: دکتر حسین صادقی (عضو هیئت علمی دانشگاه تهران)

صفحه‌آرا: سولماز دمندان

طراح جلد: حامد یعقوبی

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۹

قیمت: ۳۸،۰۰۰ تومان

تیراژ: ۳۰۰ نسخه

شابک: ۸-۸۲۱-۴۶۸-۹۶۴-۹۷۸

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: شرکت چاپ و نشر بازرگانی

«کلیه حقوق محفوظ و مخصوص شرکت چاپ و نشر بازرگانی می‌باشد»

نشانی: تهران، خیابان کارگر شمالی، نبش کوچه همدان، شماره ۱۲۰۴

توزیع و پخش: ۶۶۹۳۹۳۲۹ - ۰۲۱ / فروشگاه مرکزی: ۶۶۴۲۵۱۱۸ - ۰۲۱

واحد سفارش چاپ کتاب: ۶۶۴۳۹۲۰۶ - ۰۲۱

واحد نشر الکترونیک: ۶۶۴۳۹۲۰۲ - ۰۲۱ / digital.cppc.ir

WWW.CPPC.ir / WWW.1CPPC.ir

فروشگاه‌های اینترنتی

پیشگفتار

رشد و توسعه اقتصادی کشورها، منوط به کیفیت عملکرد نهادهای فعال در بازارهای مالی آنها می باشد. بازارهای مالی، به دو گروه بازارهای پولی و سرمایه تقسیم می شوند. بازارهای سرمایه، متشکل از بورس و فرابورس، به تعبیر نگارندگان، شریانات اصلی ورود و خروج سرمایه به کشور تلقی می گردند. از این رو کیفیت عملکرد نهادهای فعال در این بازارها و کمیت سرمایه مورد تبادل، می تواند یکی از ارکان توسعه اقتصادی یک کشور تلقی گردد. شرکت های سهامی عام به عنوان بازیگر اصلی تبادل ارز در بازارهای سرمایه شناخته می شوند. این شرکت ها، از طریق فرآیند عرضه و پذیره نویسی سهام به عموم مردم، مبادرت به تامین سرمایه مورد نیاز خود نموده و هرچه روند انجام معاملات و عملکرد این شرکت ها در حوزه های تخصصی، اوقات خود بهتر باشد، زمینه توسعه و جذب سرمایه بیشتر و نهایتاً افزایش سرمایه برای آنها فراهم می گردد. افزایش سرمایه شرکت های سهامی عام یکی از اصلی ترین راه های جذب سرمایه به بازارهای سرمایه تلقی می گردد. اما صاحبان سهام در شرکت های سهامی، در پروسه افزایش سرمایه این شرکت ها، واجد حقوقی خواهند بود. از جمله این حقوق، حق تقدم صاحبان سهام در افزایش سرمایه شرکت های سهامی می باشد.

حق تقدم، از جمله حقوق اساسی صاحبان سهام است که در تمام نظامات حقوقی از جمله نظام حاکم بر کشورهای ایران و آمریکا این حق مورد شناسایی قرار گرفته است. شناسایی این حق علی رغم برخورداری از مزایایی متعدد برای سهام داران، می توان واجد معایبی نیز باشد. به نگاه جامع بر مزایا و معایب موجود می تواند، توجیه هر چه بیشتر صحت شناسایی این حق را از دیدگاه نگارندگان میسر نماید. حق مزبور، اگرچه به عنوان یکی از حقوق مسلم صاحبان سهام شناخته می شود، اما امکان سلب آن با شرایط تعیین شده از سوی قانون گذار، در نظام حقوقی ایران میسر است. در حالی که در حقوق آمریکا به جهت تعدد مجامع قانون گذاری، ایالات مختلف، رویکردهای متفاوتی در مواجهه با قابلیت تحدید یا سلب حق مزبور اتخاذ گردیده است.

با در نظر گرفتن تمامی تفاسیر ارائه شده، آنچه در دیدگاه نگارندگان و البته واکاوی آثار منتشر شده در جامعه علمی ایران مشاهده می‌گردد، خلاء وجود پژوهشی جامع در راستای ماهیت شناسی و تحلیل مبانی و احکام حقوقی حاکم بر این حق در نظام حقوقی ایران می‌باشد. بسیاری از مشکلات حادث در سازوکار عملکرد شرکت‌ها در مواجهه با این پدیده، ناشی از عدم آگاهی جامع از ابعاد حقوقی این حق است. آنچه در پژوهش حاضر نیز مورد تاکید نگارندگان قرار گرفته است شناسایی زیرساخت‌ها، منابع، مبانی و احکام حقوقی حاکم بر حق مزبور به صورت تفصیلی می‌باشد. در کنار این موارد ضرورت مطالعه تطبیقی و بازشناسی مقررات حاکم بر ایالات مختلف کشور آمریکا، به عنوان قدرت اول اقتصادی جهان می‌تواند گام‌های متعددی در راستای پوشش‌دهی خلاءهای حقوقی موجود و البته بهبود سیاست‌گذاری تقنینی در نظام حقوقی ایران را پدید آورد. بر مبنای این استدلال نیز نگارندگان با اختصاص جمعی کثیر از مباحث مطروحه در پژوهش به تحلیل مبانی نظری موجود در ایالات متخلف کشور آمریکا و واکاوی مقررات حاکم بر نظام حقوقی این کشور از جمله قوانین فدرال، مقررات نمونه و مقررات حاکم بر مجامع قانون‌گذاری ایالات، سعی در ارائه پژوهشی جامع و راهبردی به جامعه علمی ایران داشته‌اند.

انتشار کتاب حاضر به همت نگارندگان و نویسندگان محترم انتشارات وزین شرکت چاپ و نشر بازرگانی به عنوان نقطه عطفی در توسعه نظام حقوقی حاکم بر بازارهای سرمایه، تخصصاً حوزه عملکرد شرکت‌های سهامی در افزایش سرمایه، تلقی می‌گردد که از قابلیت پاسخگویی به تمامی چالش‌ها و خلاءهای حقوقی حاکم بر نظام حقوقی ایران را برخوردار می‌باشد.

در پایان نگارندگان بر خود واجب می‌دانند، از زحمات بی‌دریغ جناب آقای دکتر حسن پور کارسالاری، مدیرعامل محترم انتشارات ارزشمند شرکت چاپ و نشر بازرگانی و همکاران محترم آن بزرگوار در انتشار پژوهش حاضر، کمال تشکر و قدردانی را نمایند.

حمیده زرعی - مهدی ناصر

۱۳۹۸/۱۲/۲۲

فهرست مطالب

۳	پیشگفتار
۹	دییاجه
۱۷	فصل اول: زیرساخت های شناسایی حق تقدم
۱۷	مبحث اول: پیشینه حق تقدم در نظام حقوقی ایران و آمریکا
۱۷	گفتار اول: پیشینه حق تقدم و نظام حقوقی ایران
۲۰	گفتار دوم: پیشینه حق تقدم در نظام حقوقی آمریکا
۲۴	مبحث دوم: افزایش سرمایه رکنی اصل برای ایجاد حق تقدم سهام داران
۲۴	گفتار اول: افزایش سرمایه در شرکت های سهامی عام ایران
۲۶	بخش اول: افزایش سرمایه از طریق افزایش مبلغ اسمی سهام
۲۸	بخش دوم: افزایش سرمایه از طریق صدور سهام جدید
۲۹	بند اول: تامین سرمایه از طریق پرداخت مبلغ اسمی سهام به شرکت
۳۰	بند دوم: تامین سرمایه از طریق تبدیل مطالبات نقدی حال شده اصل از شرکت ...
۳۳	بند سوم: تامین سرمایه از طریق انتقال سود تقسیم نشده و یا اندوخته ها به شرکت حاصل ...
۳۴	بند چهارم: تامین سرمایه از طریق تبدیل اوراق قرضه به سهام
۳۵	گفتار دوم: افزایش سرمایه در نظام حقوقی آمریکا
۳۶	بخش اول: شرکت های سهامی در نظام حقوقی آمریکا
۳۶	بند اول: شرکت های سهامی عام
۳۷	بند دوم: شرکت های سهامی خاص
۳۸	بند سوم: شرکت های حرفه ای
۳۸	بند چهارم: شرکت های سهامی اس
۳۹	بخش دوم: قواعد عام شرکت های سهامی در نظام حقوقی آمریکا
۴۰	بخش سوم: منابع حقوقی افزایش سرمایه در نظام حقوقی آمریکا

۴۱	بند اول: ماده ۶, ۲۱ قانون نمونه شرکت‌های تجاری آمریکا
۴۴	بند دوم: قانون جامع شرکت‌های ایالت دلاویر
۴۶	بند سوم: قانون شرکت‌های تجاری نیویورک
۴۷	مبحث سوم: مزایا و معایب حق تقدم
۴۷	گفتار اول: مزایای حق تقدم
۴۸	بخش اول: مزایای حق تقدم برای سهام‌داران
۴۹	بخش دوم: مزایای حق تقدم برای شرکت
۵۰	گفتار دوم: معایب حق تقدم
۵۰	بخش اول: معایب حق تقدم برای سهام‌داران
۵۰	بخش دوم: معایب حق تقدم برای شرکت
۵۱	فصل دوم: مبانی و منابع حق تقدم
۵۲	مبحث اول: مبانی حقوقی حق تقدم
۵۷	گفتار اول: انواع تقلیل حقوق سهام‌داران
۵۷	بخش اول: تقلیل درصدی حقوق سهام‌داران
۵۸	بخش دوم: تقلیل اقتصادی حقوق سهام‌داران
۵۸	گفتار دوم: تقلیل انواع حقوق سهام‌داران در صورت عدم حق تقدم
۵۹	بخش اول: تقلیل حق رأی سهام‌داران
۶۱	بخش دوم: تقلیل حق دریافت سود سهام‌داران
۶۳	بخش سوم: تقلیل حق دریافت باقی‌مانده اموال شرکت به سهام‌داران: خلاصه تصفیه
۶۴	مبحث دوم: منابع حقوقی حق تقدم
۶۴	گفتار اول: قانون
۶۵	گفتار دوم: عرف
۶۶	گفتار سوم: رویه قضایی
۶۸	گفتار چهارم: نظریات دکترین
۷۱	فصل سوم: اوصاف حق تقدم
۷۱	مبحث اول: اختیاری و قابل اسقاط بودن حق تقدم
۷۴	مبحث دوم: قابل انتقال بودن حق تقدم

۷۶	گفتار اول: مبانی تقویم و ارزش گذاری حق تقدم
۷۸	گفتار دوم: تحلیل انتقال حق تقدم از طریق عقد بيع
۷۹	گفتار سوم: تحلیل انتقال حق تقدم از طریق عقد صلح
۸۱	گفتار چهارم: تحلیل انتقال حق تقدم در قالب عقود آزاد
۸۳	مبحث سوم: تشریفاتى بودن معاملات حق تقدم در بازار سرمايه
۸۶	گفتار اول: ضوابط کلی حاکم بر معاملات عمده
۸۷	گفتار دوم: ضوابط خاص حاکم بر معاملات عمده شرايطى
۸۹	مبحث چهارم: قابل سلب و معلق بودن حق تقدم
۹۰	مبحث پنجم: امرى بودن حق تقدم
۹۳	فصل چهارم: ماهيت شرايطى و احکام حق تقدم
۹۳	مبحث اول: ماهيت شرايطى حق تقدم
۹۵	گفتار اول: ماهيت شرايطى حق تقدم براساس شاخصه هاى حقوق دينى
۹۸	گفتار دوم: ماهيت شرايطى حق تقدم براساس شاخصه هاى حقوق عينى
۹۸	گفتار سوم: ماهيت شناسى شرايطى حق تقدم
۱۰۰	مبحث دوم: احکام حق تقدم
۱۰۰	گفتار اول: قابليت اعمال حق تقدم به انواع سهام
۱۰۰	بخش اول: سهام عادى و ممتاز
۱۰۱	بخش دوم: سهام خزانه
۱۰۵	بخش سوم: سهام انتفاعى و مؤسس
۱۰۷	گفتار دوم: سلب حق تقدم
۱۰۸	بخش اول: شرايط سلب حق تقدم
۱۱۰	بخش دوم: امکان سلب حق تقدم و ضمانت اجراى عدم رعايت شرايط قاننى
۱۱۲	بخش سوم: موارد لزوم سلب حق تقدم سهام
۱۱۳	بند اول: صدور سهام براى کارکنان شرکت
۱۱۴	بند دوم: صدور سهام جهت تبديل اوراق بهادار قابل تبديل
۱۱۵	بند سوم: صدور سهام جديد در مقابل عوض غير نقدى در قوانين موضوعه آمريکا
۱۱۸	بند چهارم: سلب حق تقدم در پرداخت بدهى هاى شرکت به عنوان عوض صدور سهام
۱۲۰	بند پنجم: صدور سهام جهت ادغام و ترکيب شرکت ها
۱۲۱	گفتار سوم: حق تقدم استفاده نشده

۱۲۵	منابع و مراجع
۱۲۵	منابع فارسی
۱۲۹	منابع عربی
۱۳۰	منابع انگلیسی

www.ketab.ir

دیباچه

در جهان امروز، بخش عظیمی از فعالیت‌های اقتصادی توسط شرکت‌های تجاری صورت می‌پذیرد. چرا که ایجا و تشکیل شرکت‌های تجاری، دارای مزایا و امتیازاتی همچون گردآوری سرمایه‌های کلان و تجمع حصص‌های گوناگون برای رسیدن به هدف واحد است که فعالیت‌های فردی فاقد آن می‌باشد. بنابراین رونق و توسعه شرکت‌های تجاری، بازدهی فعالیت‌های اقتصادی و گردش سرمایه را شدت می‌بخشد. شرکت‌های تجاری، به انواع و اقسام مختلفی تقسیم می‌شوند. یکی از این شرکت‌ها که به لحاظ حقوقی و اقتصادی اهمیت زیادی دارد؛ شرکت‌های سهامی است. با توجه به اینکه شرکت‌های سهامی، سرمایه محور بوده و تعداد و منافع سهام‌داران به میزان مبلغ اسمی سهام آنها می‌باشد، قدرت اقتصادی و نفوذ مالی این شرکت‌ها اصولاً بستگی به میزان سرمایه ثبت شده آنها دارد. بنابراین این شرکت‌ها بنا به دلایل مختلف، از جمله تسهیل عملیات تجاری، ایفای تعهدات و تبدیل ذخایر، ممکن است تصمیم به افزایش سرمایه ثبت شده خود گیرند.

به لحاظ قانونی روش‌های مختلفی برای افزایش سرمایه و رازوی شرکت‌های سهامی قرار دارد؛ یکی از این روش‌ها افزایش سرمایه از طریق صدور سهام جدید است. عنایت به اینکه روش حاضر حقوق مختلف سهام‌داران موجود شرکت را تحت الشعاع قرار می‌دهد، قانون‌گذاران کشورهای مختلف از جمله ایران و آمریکا حتی برای سهام‌داران تحت عنوان حق تقدم در خرید سهام جدید مورد شناسایی قرار داده‌اند که به سهام‌داران کنونی شرکت این اجازه را می‌دهد که قبل از ارائه سهام جدید الصدور به عموم، به پذیره‌نویسی آن بپردازند. البته در حقوق آمریکا برخلاف حقوق ایران، سایر انواع حق تقدم، از جمله حق تقدم خرید اوراق بهادار قابل تبدیل به سهام شرکت و حق تقدم برای خرید سایر دارائی‌ها و اوراق بهادار غیر قابل تبدیل نیز در جهت حمایت بیشتر از سهام‌داران مورد شناسایی قرار گرفته است.

قواعد و قوانین مقرر شده از طرف قانون‌گذاران برپایه و شالوده‌ای استوار است که چرایی ایجاد آن را توجیه می‌کند. حق تقدم در خرید سهام جدید نیز از این قاعده مستثنا نبوده و برپایه مبانی نظری مورد توجه و شناسایی قانون‌گذار قرار گرفته است. مهم‌ترین مبنایی که چرایی ایجاد حق تقدم را توجیه

می‌کند، پیش‌گیری از تقلیل درصدی حقوق مختلف سهام‌داران است. پیش‌گیری از تقلیل درصدی میزان سهام سهام‌داران موجود از آن جهت اهمیت دارد که بسیاری از حقوق سهام‌داران از جمله حق رای، دریافت سود، دریافت باقی مانده اموال شرکت به هنگام تصفیه و انحلال آن و دعوت مجامع عمومی در موارد خاص بستگی تامی به میزان سهام سهام‌دار داشته و به نسبت آن تعیین و تخصیص می‌یابد. بنابراین باید به سهام‌داران موجود شرکت این حق را داد که در صورت تمایل سهام جدید را پذیره‌نویسی نموده و مانع از ورود سرمایه‌گذاران جدید به شرکت شوند.

فارغ از این مبنا، حق تقدم در خرید سهام جدید برای سهام‌داران، شرکت و بازار فوایدی نیز دارد که وجود آن را بیش از پیش توجیه می‌کند. با توجه به ارزش معاملاتی و قابلیت انتقال حق تقدم، در صورتی که سهام‌داران کنونی شرکت بنا به هر دلیلی مایل به اعمال آن نباشند، می‌توانند با تبادل این حق به کسب درآمد پرداخته و خود را فروش حق تقدم منجر به پویایی بازار سرمایه نیز می‌شود. علاوه بر این، شرکت‌ها با ارائه سهام جدید رهیات خشنودی و رضایت سهام‌داران کنونی خود، خصوصاً در شرایطی که وضعیت اقتصادی شرکت مناسب نبوده و امکان عدم اقبال سرمایه‌گذاران خارجی در خصوص پذیره‌نویسی سهام جدید فراهم باشد، ایجاد نمایند. حق تقدم مانند هر نهاد حقوقی دیگر معایبی نیز دارد. به جهت همین معایب، قانون‌گذاران کشورهای مختلف در جهت تعدیل این حق بنا به شرایطی امکان سلب آن از سهام‌داران را برای شرکت فراهم نمودند. از جمله مهم‌ترین این معایب این است که مدت زمان مقرر قانونی برای ارائه سهام جدید به سهام‌داران موجب طولانی شدن روند افزایش سرمایه می‌گردد و فرآیند مذکور مانع از ورود سریع سرمایه‌های جدید به شرکت می‌شود؛ مسئله‌ای که در شرایط بحرانی ممکن است برای کل شرکت و حتی سهام‌داران کنونی زیان‌آور باشد.

علی‌رغم وجود مبنای نظری برای هر حقی، تا زمانی که مقام صاحب اختیار آن را مورد شناسایی قرار نداده باشد، آن حق وارد عالم حقوق نمی‌گردد. مقام صالح در سیاست‌گذاری ایجاد هر حقی، ممکن است قوه مقننه، عرف جامعه، رویه قضایی و دکترین حقوقی باشد که تحت عنوان منابع حقوق نیز شناخته می‌شوند. در حقوق ایران حق تقدم، با تصویب ماده ۱۶۶ لایحه قانونی اصلاح قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷ مورد شناسایی قرار گرفته و منبع این حق قانون تلقی می‌گردد. اما در حقوق آمریکا با توجه به سیر تاریخی شناسایی این حق، رویه قضایی، قانون و اساسنامه شرکت‌ها را می‌توان به عنوان منابع حقوقی حق تقدم دانست. چرا که در ابتدا رویه قضایی با توجه به دعاوی مطروحه در این کشور، به شناسایی این حق برای سهام‌داران اقدام نمود و پس از گذشت زمان و افزایش شمار قوانین مدون

در این کشور، حق تقدم وارد متون قانونی این کشور نیز شده است. در حال حاضر، در کنار منابع بیان شده، اساسنامه شرکت از اهمیت بیشتری در این زمینه برخوردار است. چرا که قوانین غالب ایالات به شرکت‌ها این اختیار را داده‌اند که این حق را به عنوان یکی از حقوق سهام‌داران در اساسنامه شرکت به عنوان قانون داخلی اداره شرکت درج و یا اینکه از ابتدا برای سهام‌داران چنین حقی در اساسنامه در نظر نگیرند. این امر در صورت تصمیم بر تغییر رویکرد شرکت مستلزم تغییر اساسنامه آن خواهد بود.

حق تقدم همچون سایر حقوق، مشخصه‌ها و ویژگی‌هایی دارد که آن را از دیگر حقوق سهام‌داران در شرکت متمایز می‌کند. از جمله مهم‌ترین ویژگی‌های حق تقدم، اختیاری و قابل اسقاط بودن آن از طرف سهام‌داران است. دلیل این امر را می‌توان در ماهیت حق مزبور جستجو کرد. این حق به منزله اختیاری است که مقام صالح در جهت انجام یا ترک فعلی به اشخاص اعطا می‌کند. بنابراین سهام‌داران مجبور به اعمال حق خویش برده و از قابلیت اسقاط آن برخوردارند. البته این اختیار سهام‌داران ملازمه‌ای با امری بودن حق مزبور در حقوق ایران ندارد. چرا که علی‌رغم اینکه شرکت‌ها با توجه به ماده ۱۶۶ لایحه اخیرالذکر، موظف به اعطای حق تقدم در خرید سهام جدید سهام‌داران موجود شرکت به هنگام افزایش سرمایه از طریق صدور سهام جدید هستند؛ و جز در موارد استثنائی و با رعایت شرایطی امکان سلب این حق از سهام‌داران را ندارند؛ سهام‌داران در اعمال یا عدم اعمال این حق از آزادی عمل برخوردار می‌باشند. در حقوق آمریکا با توجه به آنکه قرین تجاری غالب ایالات این کشور، تصمیم‌گیری در خصوص شناسایی یا عدم شناسایی حق تقدم در خرید سهام را بر عهده اساسنامه شرکت گذاشته است، حق مزبور نیز به تبع واجد جنبه تکمیلی تلقی می‌گردد.

نکته ظریفی که در صورت عدم اعمال حق تقدم از سوی سهام‌داران مطرح می‌شود، حق تقدم استفاده نشده سهام می‌باشد. در حقوق ایران شرکت موظف به فروش حق مزبور، به بالاترین قیمت و واریز مبالغ حاصله به حساب سهام‌داران می‌باشد. در حقوق آمریکا نیز شرکت مختار است که این مبالغ را صرف امور جاری شرکت نماید یا به حساب سهام‌داران واریز نماید. در واقع حق تقدم پس از گذشت مدت زمان مقرر جهت اعمال آن منقضی می‌شود. اما به دلیل اینکه منشأ ایجاد حق تقدم، یعنی افزایش سرمایه، همچنان باقی می‌باشد، آنچه باقی می‌ماند حق تقدم استفاده نشده است که به جهت برخورداری از ارزش بازاری به صورت مستقل مورد معامله قرار می‌گیرد. در صورتی که سهام‌داران تمایلی به اعمال و یا اسقاط حق خویش نداشته باشند، می‌توانند حق خود را به دیگری منتقل نمایند. چرا که حق تقدم به دلیل ارزش مبادلاتی و اقتصادی قابل انتقال است و ارزش‌گذاری آن، بر مبنای بازار

تبادل آن از بورس یا خارج از آن دارای نوسان قیمت خواهد بود. بدین معنا که قیمت پایه این حق در بازار بورس براساس عواملی، همچون قیمت فعلی سهام شرکت در بازار، قیمتی که سهام‌داران فعلی برای هر سهم جدید باید بپردازند و تعداد حق خرید لازم برای خرید هر سهم تعیین می‌گردد. این قیمت ممکن است براساس معاملات بعدی و عرضه و تقاضا در حال نوسان و تغییر باشد. اما در صورتی که حق تقدم خارج از بازار بورس مورد معامله قرار گیرد، ارزش آن بستگی تامی به ارزش واقعی سهام شرکت و فرآیند عرضه و تقاضا خواهد داشت.

در خصوص غالب معاملاتی که در چارچوب آن معاملات حق تقدم صورت می‌گیرد، بازار سرمایه قواعد و ویژگی‌های خاص خود را دارد. معاملات این بازار تشریفاتی و مستلزم قواعدی همچون انجام معاملات به دستور کارگزاران و تایید نهایی معاملات توسط سازمان بورس اوراق بهادار می‌باشد. اما معاملات منعقد شده در خارج از بازار سرمایه، ممکن است در قالب عقود بیع، صلح یا قراردادهای بی‌نام موضوع ماده ۱۰ قانون ثبت و ثبت شوند. از جمله دیگر ویژگی‌های حق تقدم که منجر به عدم شمول حق مزبور در تقسیم‌بندی سنتی حقوق مالی می‌شود، قابل سلب بودن این حق بنا به شرایطی توسط شرکت، معلق بودن آن به افزایش سرمایه از طریق صدور سهام جدید و متزلزل بودن به تصمیم نهادهای تصمیم گیرنده شرکت است.

به لحاظ ماهیتی حق تقدم در زمره حقوق مالی سهام‌داران قرار می‌گیرد. این حق واجد دو مشخصه بارز حقوق مالی یعنی قابلیت نقل و انتقال و ارزش گذاری مالی می‌باشد. در یک تقسیم‌بندی سنتی، حقوق مالی به دو دسته دینی و عینی تقسیم می‌شوند. حق تقدم با توجه به خصوصاتی که دارد در زمره هیچ یک از این دو عنوان قرار نمی‌گیرد. چرا که حق دینی حق است که به صورت یک جانبه از جانب مدیون - در این فرض شرکت - قابل سلب و اسقاط نیست، در حالی که حق تقدم در خرید سهام جدید، حق معلق به افزایش سرمایه و قابل سلب از طرف مقامات تصمیم گیرنده شرکت است. از طرف دیگر مشخصه بارز حقوق عینی مطلق، دائمی و انحصاری بودن این حقوق است که هیچ کدام از این ویژگی‌ها بر حق تقدم صادق نمی‌باشند. چرا که حق تقدم حقی موقت می‌باشد که پس از گذشت مدت زمان مشخص قانونی منقضی می‌گردد. از طرف دیگر حق تقدم سهام‌داران صرفاً در مقابل شرکت قابل استناد بوده و از طرف شرکت نیز از قابلیت سلب برخوردار می‌باشد. این امر با مطلق و انحصاری بودن حقوق عینی در تعارض است. از این رو می‌توان قائل به ماهیت خاص حق تقدم در خرید سهام جدید بود.

علی‌رغم اینکه در یک شرکت ممکن است انواع مختلف از سهام من جمله سهام ممتاز و سهام خزانه و سهام عادی وجود داشته باشند، حق تقدم در خرید سهام جدید به طبقه خاصی از صاحبان سهام تعلق می‌گیرد. حقوق ایران در این زمینه بین سهام عادی و سهام ممتاز تفاوتی قائل نشده و از ماده ۱۶۶ لایحه مذکور وجود حق تقدم بر هر دو گونه از سهام مذکور برداشت می‌گردد. در حالی که در حقوق آمریکا حق تقدم به سهام ممتازی که حق رای نداشته باشد تعلق نمی‌گیرد. در خصوص سهام خزانه‌ای که توسط شرکت خریداری و نگهداری می‌شود، حقوق هر دو کشور رویه واحدی دارند. در نظام حقوقی هر دو کشور حق تقدم از این سهام سلب شده است. چرا که ممکن است شرکت اقدام به فروش مجدد این نوع سهام کرده و آن را ابطال نماید. علاوه بر این، به این نوع سهام حق دریافت سود سهام و حق رای نیز تعلق می‌گیرد تا موضوع پیش‌گیری از تقلیل درصدی صورت پذیرد و در وضعیتی که شرکت اقدام به فروش مجدد این نوع سهام کند، منطق حقوق حکم می‌کند که سهام‌داران شرکت در خرید آن حق تقدم نداشته باشند. چرا که فروش مجدد سهام خزانه از طرف شرکت را می‌توان در واقع بازگرداندن وضع به حالت سابق دانست. ^{۱۱} این‌که مثل به وجود حق مکتسبه در این زمینه برای سهام‌داران بود. شاید به همین دلیل است که رویه قضایی آمریکا، در این زمینه واجد آرای یکسان نبوده و نظریات متفاوتی در این زمینه صادر شده است. قابل توجه است که حقوق ایران در این زمینه ساکت است.

در خصوص سهام موسس نیز با توجه به آن‌که این سهام مزیت قابل نقل و انتقالی می‌باشند که صاحب آن به دلیل ارائه خدمات در تاسیس شرکت سهامی از قسمتی از منافع شرکت یا قسمتی از اموال باقی مانده شرکت به هنگام تصفیه برخوردار می‌شود. ^{۱۲} از آنجا که علی‌القاعده حق دخالت در اداره امور شرکت را ندارد، تعلق حق تقدم به این سهام با فلسفه حقوقی این حق که در جهت حفظ حقوق سهام‌داران در مقابل تقلیل ناشی از افزایش سرمایه مورد شناسایی و در گرفته در تضاد است. حقوق آمریکا برای دارندگان چنین سهامی قائل بر عدم وجود حق تقدم می‌باشد. اما حقوق ایران در این زمینه با توجه به تردیدهایی که در اصل وجود چنین سهامی وجود دارد، فاقد سرکون حکم قانونی می‌باشد. در خصوص سهام انتفاعی نیز به دلایل مشابهی عدم شناسایی حق تقدم برای چنین سهامی توجیه می‌گردد. چرا که سهام انتفاعی بدون اعطای حق برخورداری از سرمایه شرکت، تنها برای دارنده واجد منافعی می‌باشد. بنابراین در هر صورت افزایش سرمایه شرکت تاثیری بر حقوق دارندگان این نوع سهام نخواهد داشت. در این خصوص نیز حقوق آمریکا برخلاف حقوق ایران که موضوع را به سکوت واگذار نموده، حق تقدم را نفی کرده است.